

ادبیات عمومی و طبیعی

هفته‌لق سیاسی ، ادبی و علمی غزته‌در .

جلد : ۲

سنه : ۱ ۲۰ رجب ۱۳۳۵ جمعه ایرتسی ۱۲ مایس ۱۹۱۷ نومرو ۲۸

محیط و ترک‌ر

[چارلس داروین] محیط نظریه‌سنی ، یعنی محیطك و شرائط حیاتیه‌نك تحولی ایله حیوان و نبات اجناسنك یالکز تغیر دکل ، حتی تبدل ایده‌جکنی توضیح ایتشدی .
ایلك عضویات ذره‌لری ، (مکون نخستین) [پروتوپلازما] ، محیط و شرائطی مساعد بولندیغندن تکامل ایده‌بیلدی . بوموجوداتدن (ا) حرفیله افاده ایده‌جکمز بر مخلوق ابتدائی محیطی مساعد بوله‌رق یوصون ، اوت ، چیچک اولدی . (ب) عنوانلی ذره‌صولر ایچنده قالدی ، اک بسیط (اشنیه) algae رتبه‌سندن یوقاری‌یه چیقه‌مدی . (ج) ایسه دکرلرک موافق و قوی‌تو بریرنده سونکرلک پایه‌رفیعی بیله احراز ایله نبات و حیوان آره‌سنده دائر اولدی . (د) ه کلنجه او ، درحال ، حیواناتک سلسله اولیغنده کی اشکاله تمثیل ایتدی ، محیط آکا هرشیدن ده‌ا مساعددی ؛ هوا ، رطوبت و ییوست ، کونش یاردیم ایتدی ، اقلیمده حادث اولان انتظام و موازنه آنک سریعاً رتبه حیوانیته ترفع ایتمه‌سنه خدمت ایتدی . بوابتدائی ذی‌روح و ذی‌حیات ، صولردن چیقدی ، بظاقلق‌لردن چیقدی ، بتون مراتب حیوانیه‌ی قطع ایله ذات‌الشدیه اولدی . نسناس اولدی ؛ ینه سایه محیطده میستر [چارلس داروین] ایله پروف‌سور دو‌قتور [ارنست هه‌قل] صورتنه منقلب اولدی

محیط ، واهب الاشکالدر . محیط ، اک قوتلی عنصر تکاملدر . محیط ، حیات نباتیه و حیوانیه‌نك نظامیدر . بومبحث موالید ثلثیه ، فن حیواناته ، فن نباتاته عائد اولدیغندن آنی عمیق و عریض تفصیله کیریشمه‌یه جکمز . یالکز شرراسنی اخطار ایده‌لم که بشرده برجنس حیوان و بناء علیه آنک قواعد و قوانین تکاملنه تابع اولدیغندن بواعبار ایله تاریخ عمومینک ماقبلی ، مقدمه‌سی تاریخ طبیعی یعنی موالید ثلثه فنیدر .

تاریخی فنون طبیعی‌دن آیرمامتی صورتیله تدقیق ایدن [ایپولیت تهن] محیط نظریه‌سنی شویله اجمال ایدیور : « انسان ، عالمده منفرد دکلدر ؛ طبیعت و سائر انسانلر آنی محیطدر ؛ عادت اولی و ثابته‌نك اوزرینه عادات ثانیه و عارضه مستولی اولور و احوال طبیعی (فیزیقیه) و اجتماعی بر شیئک بولوندیغنی وضع اصلی‌ی تعدیل و یا اکمال ایدر . بعضاً اجرای حکم ایدن (اقلیم) در .

وامنیه خیرانجامک بو عید طاجر یوزندن قرین ختام اولمسیله جمله من مسرور وشاد کام اولم « یولنده برنطق ایراد ونطق واقع ترجمان واسطه سیله قراله عرض و ابلاغ اولمسیله قرالده بالمقابلده « شوکتلو، کرامتلو مهابتلو پادشاه اسلام وشهنشاه واجب الاحترام حضرتلرینک طرفه میل درون صفوتخون و توجه خصوصی مودت مشحون ملوکانه لری درکار و زیاده ایدوکی مجزوم ایکن افاده و افهامکیز برقاچ قات دخی تأیید وتشییدینه باعث و بادی اولوب عن صمیم البال اعتماد وقبول برکال اولمشدر. اشبوالیچیلگکیز ماده سی طرفدن بونک بر نمونه سی عد اولمشدر. مقابلده بالمقابل طرفدن دخی لازم کلوب قدیمدنبرو دولتین میاننده تأییدبولان اتحاد وحسن معاشرتک بوندن بویله دخی ثبات وتکثیرینه کریمتله میل ورغبتله دولت علیه شک وشبهه ایتمه. سزی انتخاب وبونقوله مبارک و خرم ایلیچیلکله مأمور قلمکیز دخی زیاده سیله باعث محظوظیت و ممنونیت اولمشدر. و شوکتلو کرامتلو شجاعتلو پادشاه اسلام حضرتلرینک دولت و اقباللری تزیادینه عن صمیم البال میل ورغبت و خواهشی صدافتله افاده کزی مأمول والتماس ایدرم « صورتنده بر جواب اعطا و بوده ترجمان واسطه سیله سفیره ایضاح قلندی.

بونک اوزرینه نامه هایون ملاطک مشحون قائماً ویداً بید قراله تقدیم ایدلش وقرالده بعدالاخلد فریونیه تودیع ایله مشدر. مکتوب لطافت اسلوب صدارتپناهیده عین صورتله تقدیم و مدارالیه تودیع قلندی. و بونی متعاقب ارکانک برر برر راسمه تقدیمی ایفا ایدلدی. بعده عین مراسم ایله عودت اولندی. و او صروده ذات حضرت پادشاهی طرفندن ارسال اولنان هدایادن طولانی قرالک پک زیاده محظوظ اولدینی و بوجهتک پادشاه عالیشان حضرتلرینه عرض و ابلاغی رجاسنده بولندینی صورت مخصوصه ده اعزام اولنان باش کاتب طرفندن بیان ایدلش و سفیر طرفندن ده « دوستک تحف و هدیه سی دوست صادقی محظوظ ایدر « یولنده بر جواب ویرلشدر. متعاقباً مراسم معتاده ایله و باش شامبرلانی میلور برتوق وداعتیه قرالیچانک حضورینه قبول اولندی. وقرال ایله متقابلاً تعاطی اولنان نطقلر زمیننده بوراده ده قارشیلقلی سوزلر سوبلندی. قرالیچیه کریمه لرینه تقدیم اولنان هدایا پک زیاده مقبوله کچدی، و جمله سی بوندن طولانی سفیر حضرتلرینه عظیم تشکرلرده بولندی.

ایرتمی جمعه کونی ولی عهد پرنس دوفال ایله سائر ارکان و رؤسایه عاقد اولان هدایاده کوندردی، و بصورتله همانیلرک هدیه ارسالنده کوستردیکی جوامعردی کونلرجه لوندره محیطنده چالغاندی طوردی.

۱۰ مارت ۱۹۱۷

محمد ذکی

ترك - آلمان دوستلق یوردی خاطره سی

آلمانیا ده فیه ثری و منظوم ماصالار کی آثار یله شهرت قازانمش اولان مادام « تهرز له مانی هاثویت » - که دارالفنون عثمانی مدرسلرندن موسیو « له مانی هاثویت » ک رفیق سیدر - تورک و آلمان دوستلق یوردینک وضع اساسی مراسمی مناسبتیه حرب حاضره دائر آلمانجه بر منظومه ترتیب ایتمش و بو منظومه نیک محتوی اولدینی تحسیات و افکارک تورکجه مستقل بر شعر شکلنده نشرینی دارالفنونک ادبیات شعبه سی مدرسلرندن حسین دانش بکدن

رجا ایتمیدی . حسین دانش بك طرفندن بر چوق یرلری تعدیلا و توسیعا یازیلان
بو شرك بر صورتی نشر ایدیورز :

بورونوب غول بیانی کبی حرب آتشنه
انسانك وحشی ، کینی ، او خبائتله طولو
فطرت پست و فرومایه سی صالدردی ینه
کندی جنسندن اولان انسانه ؛ حتی اوغلو
کندی صلبندن اولان اوغلو کورونمز کوزینه ...
کوله رك خاکه دوکر خوننی همنوعنك او ،
فخر ایدر فضله آقیتقله ، تمدنر بو !

زبدۀ خلقت ایکن زاده آدم باقیکز ،
جانوارلر کبی صالدرمه ده بی خوف وندم ،
متهور ، متمرّد ، متفرعن ، مجنون ،
ارکک هم قادینه ، پیرینه ، نوزاده سنه ...
باقیکز سز شرك فطرت کین آلودی
هر زمان ساحۀ جولان آرایور ؛ هپ مام ،
هپ آلم ، هپ أبدی رایحه لاشه و خون
صانك لازممش اونك عیش سرآزاده سنه ...

بر ایکن معبدی خلقك ، بر ایکن معبودی ،
اوریکز ، اولدوریکز ، او یقیکز ، جان یاقیکز
نقراتیله نه در بکینیلن هیجادن ؟ ...
یوقی هیچ شرم و حیا روح خدا ، عیسادن ؟
ایتدی عیسی بوتونی اعداسنی عفو و تطیب
اونلر ایتمشکن اونی پایه بر افراز صلیب ...

صريمك اوغلنه ، قدسیت یوم السبته
معتقد ، ادعیه خوان قوم جزایر - مسکن
غایۀ ذوق وامل ایتدیکی کون معرکه بی
بك سقوط ایتدی ، یازیق ! رتبۀ وجدان ام ؛
قهقری رجعتهمی باشلادی اعصار کهن ؟
مدنیت چوکیور ، یوقی کورن تهلکچی ؟
وعد فردا نره ده ، نرده نظام عالم ؟

بو وقوعاتی ، بولورلر ایسه فرعت ثبته ،
 بر زمان زمره تاریخنویسان دهور ،
 ایده جکرمی بومنوال ایله هپ درج سطور ؟
 آلمان ملکنه صولت ایدوب اعدای غیور
 هر طرفدن اونی شدتله ایدرکن محصور ،
 کلدی بر سس و او سس بر نفس رحاندی ،
 او ندا خالصت نادیه بر برهاندی ؟
 ترکک آوازی ایدی ، ایشته او صوت زرین
 منشائی صانکه او آوازک ایدی علیین !
 دیدی جرمنلره : بزدن سکا بیگلرجه سلام ،
 سنی تقدیس ایده رز بز ؛ سکا بر وغم خصام
 جمله من قلب ایله هم روح ایله بز مفتونز ،
 سندن ای قوم سر افراز بوتون محنونز .
 شیمدی کلدک سکا امداده جدلخواهانه ،
 کرچه سطوتده سنک اردولرک شاهانه ،
 آل آله کل ویرهلم ، خصمی نکونسار ایدهلم ،
 جان و یروب اخذ شکوه و شرف و ثار ایدهلم ،
 بن سنک ربکه « الله » دیم ، سنده بنم ،
 سناه ناموسه اطاعتده فقط همدیم .
 کورورز کندی میزی سزله فلا کتده شریک ،
 بویله بر شرکته ممکنمیدر ایتک تفکیک ؟
 دشمنک عزمی بز آورو پادندر اخراج ،
 الکامر اولمش اونک حرصنه دائم آماج ،
 بویله بر ملکی ، فقط ، دشمنه تسلیم محال ،
 قالسه بر ترک ولو ایتز او امره اقبال ؟
 « قره العین جهان » وصفنه شایان بر یر ،
 اویله بر پلده یی کیم دشمنه تسلیم آیلر ؟
 بوغازک منظره یی عین ریاض رضوان ،
 اورته سندن آقیورنهر لطیف الجریان ؛

بوسه آلوده کونش ناصیه پا کنند
 برکت فیشقیریور بلده مرک خا کنند ؛
 بچه آلتنده قادینلر کزیندن شرمین ،
 سن صانیرسک که طبیعت ایدیور شهر آیین ؛
 بایرافک سطحه پیرایه ویرن نجم وهلال ،
 پارلاق آتیسنه ترکک نه کوزل استهلال !
 بویله برملکی تدافع ایدهرک ، موت و حیات
 حربنه کیردک ایسه مقصده دکزمی همت ؟
 آبله ، کل ، اویله ایسه سن ده هانی ترک غلاف ،
 ای ظفر پیشه قلیج ، آهن کهسار شکاف !
 دائما کرم وخفینسک ، قیلجم ، عزمگده ،
 کوستر آثار دهات بوجهان رزمنده !
 وطنک موقعی مشکل ایسه سن تسهیل ایت ،
 آلمان قوتی معرکه ده تهیل ایت !

بویله برآفت ایچنده چابالارکن اقوام
 پارچه لارکن ویقارکن وقیرارکن - نه جنون ! -
 بونجه ادوار هنردن طوغان آتاری بوتون ،
 دیدی برهاتف غیبی بوتی عرصه یه « کن ! » .
 درعقب یوکسلویردمی شوکوزل قصر رخام
 که « وفاق ابدی » در اوکا سرنقش ستون .

یاشا ، ای قصر مهیکل ، یاشا بیگلرجه تسنین ،
 باشکی جوه کوتور باشرف ویا تمکین ،
 دائما دفع ألم قیل ، بزه ایت جلب سرور
 اوزرگدن صف انجم سنک ایتدکجه سرور ؛
 ملوک حسنه سن شاهد پابرجاسک ،
 بزم آمازده محفظه یکتاسک .
 مبدأ صلح وصفاسک آقدس بنیاد ،
 حارسک قایبد صانع هرکون وفساد .

۲۸ نیسان ۱۹۱۷